

Handläggare
Joakim Länninge
Telefon: 08-50833750

Till
Utbildningsnämnden
2024-02-22

Stockholms stads säkerhetsprogram

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 2023/1267

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”Stockholms stads säkerhetsprogram” till utbildningsnämnden för yttrande. Stockholms stads säkerhetsprogram föreslås ersätta ”Stockholms stads säkerhetsprogram 2020–2023” (dnr. KS 2019/1543) och utgör en revidering av det tidigare säkerhetsprogrammet.

Programmet utgör en konkretisering av den lagstiftning som styr kommuners och regioners åtaganden gällande olika former av krisberedskap. Programmet slår fast övergripande mål för stadens säkerhetsarbete och beskriver stadens skyddsvärden och övergripande hotbild. Programmet tydliggör ansvarsfördelningen för säkerhetsarbetet inom staden och betydelsen av att bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete.

Förvaltningen bedömer att det reviderade säkerhetsprogrammet utgör en bra grund för ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition rörande säkerhets- och beredskapsfrågorna. Förvaltningen efterlyser samtidigt en beskrivning av hur beredskapsfrågan ska hanteras i förhållande till den verksamhet som bedrivs av enskilda huvudmän.

Utbildningsförvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har tidigare fattat beslut om Stockholms stads säkerhetsprogram 2020–2023. I och med att programtiden löpt ut har ett förslag till reviderat program utarbetats. Förslaget till nytt

säkerhetsprogram föreslås gälla samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Säkerhetsprogrammet har en nära koppling till stadens trygghetsprogram, som beskriver stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Utgångspunkter för reviderat säkerhetsprogram

Följande utgångspunkter har tjänat som riktninggivare för arbetet med att utarbeta det reviderade säkerhetsprogrammet.

1. En mängd lagar och förordningar styr arbetet med säkerhet på kommunal nivå. Stockholms stads säkerhetsprogram syftar till att utöva övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för det regelverk som omgärdar frågorna, vilket därmed ramar in och avgränsar programmets struktur och innehåll.
2. Säkerhetshotet mot Sverige har de senaste åren breddats och fördjupats och det säkerhetspolitiska läget brukar beskrivas som det allvarligaste Sverige befunnit sig i sedan andra världskriget. Ett föränderligt och försämrat säkerhetspolitiskt omvärldsläge har, parallellt med en ständig teknisk utveckling, satt säkerhetsfrågorna i starkt fokus.

I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Även stadens roll i totalförsvaret medför en hotbild som riktar sig mot stadens samhällsviktiga och säkerhetskänsliga verksamhet.

3. Stockholm har de senaste åren behövt hantera en rad kriser, både större och mindre. En del kriser har haft snabba förlopp medan andra har utmanat uthålligheten i stadens verksamheter. Bland annat har terrordådet på Drottninggatan, Covid 19-pandemin och det ansträngda läget på elmarknaden visat på vikten av ett systematiskt förebyggande säkerhetsarbete. En robust krishanteringsorganisation är också av stor betydelse vilket har satt sin prägel på utvecklingen av säkerhetsarbetet i staden som helhet.

Kriget i Ukraina visar därtill på betydelsen av en stärkt beredskapsplanering. Risker med förändrat klimat med olika typer av extremväder utgör också ett hot. Hot och våld riktat mot tjänstemän och förtroendevalda utgör systemhotande

brott med allvarliga konsekvenser för det demokratiska samhället.

Ärendet

Övergripande handlar programmet om att stadens förmåga att förutse, förebygga och motstå oönskade händelser genom hela hotskalan ska vara stark. När en oönskad händelse ändå inträffar ska staden vidta rätt åtgärder för att minimera dess konsekvenser och säkerställa en snar återgång till normalläge. Staden ska utveckla en robust beredskap för att möta svåra påfrestningar, där högsta beredskap är dimensionerande för stadens planering.

Förslaget anger att stadens planering för säkerhet och beredskap ska vara scenarionetralt, vilket innebär att ha förmåga till hantering av alla typer av händelser oavsett vad det är som inträffar.

Förslaget till reviderat säkerhetsprogram anger stadens skyddsvärden och synliggör den övergripande hot- och riskbilden för staden i det säkerhetspolitiska läge som råder. Säkerhetsarbetet ska ske samordnat och med en tydlig ansvarsfördelning så att stadens samlade resurser används i relation till de mest framträdande behoven. Ansvaret för säkerhetsarbetet beskrivs som tvådelat, vilket betyder att säkerhetsarbetet ska bedrivas på såväl central nivå av kommunstyrelsen som på lokal nivå av nämnder och bolagsstyrelser. Ansvaret för det verksamhets- och områdesspecifika säkerhetsarbetet som åligger samtliga nämnder och bolagsstyrelser är långtgående.

Ny sektorsorganisation för civil beredskap

Förslaget innebär en ny sektorsorganisation för stadens arbete med civil beredskap. Syftet är att möta den generella ambitionshöjningen för civil beredskap i Sverige och den nya nationella myndighetsstrukturen som trädde i kraft i oktober 2022.

Vidare är syftet att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning. Detta bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden.

Deltagande och ansvar i sektorsorganisationen fördelas mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Samordningen inom sektorsorganisationen betyder dock inte att någon nämnd eller bolagsstyrelse fräntas det ordinarie verksamhetsansvaret för säkerhets- och beredskapsfrågorna.

I säkerhetsprogrammet görs en uppdelning av arbetet i fyra sammanlänkade fokusområden enligt följande:

1. beredskap
2. säkerhetsskydd
3. olycksförebyggande arbete
4. personsäkerhet

För respektive område beskrivs hur stadens arbete ska bedrivas för att nå resultat. Måluppfyllnad av programmet ska ske genom att samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom ramen för ordinarie planerings- och styrningsprocesser anger egna mål och aktiviteter.

Förändringar mot tidigare säkerhetsprogram

En förändring mot tidigare program är att arbetet mot otillåten påverkan brutits ut för att samlas tillsammans med andra frågor som kopplar till välfärdsbrottslighet i stadens reviderade trygghetsprogram. Det närliggande arbetet med personsäkerhet ligger dock kvar i säkerhetsprogrammet och har fokus på säkerheten för stadens anställda. En annan förändring är att det övergripande arbetet med informationssäkerhet lyfts in i stadens kvalitetsprogram.

En ytterligare förändring handlar om att tydligare koppla samman krisberedskapen med civilt försvar i en sammanhållen planering för civil beredskap och ökad krishanteringsförmåga. Stadens arbete inom detta område har utvecklats de senaste åren.

Mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget har programmets hotbildsanalys fördjupats och breddats. Öppna källor från bland annat Säkerhetspolisen och försvarsmyndigheterna har använts som referens. Därtill har en rad planeringsprocesser och statliga utredningar påverkat innehållet i förslaget.

Revideringar har gjorts för att anpassa programmet till ny lagstiftning samt nya överenskommelser för kommunerna som kompletterar lagstiftningen. Bland annat har en ny säkerhetsskyddslag börjat gälla under 2021.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen samt gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 13 februari 2024. Funktionshindersrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 14 februari 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det reviderade säkerhetsprogrammet utgör en bra grund för ett målinriktat arbete som utgår från stadens höga ambition rörande

säkerhets- och beredskapsfrågorna. Säkerhetsprogrammet syftar också till att säkerställa att arbetet ligger i linje med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer.

Säkerhetsfrågorna omgärdas generellt alltmer av ökade lagkrav och nya omvärldsförutsättningar, som kräver särskild styrning av arbetet och behov av samordning.

Stockholms särskilda förutsättningar i egenskap av huvudstad och i kraft av stadens storlek påkallar att stadens arbete med säkerhets- och beredskapsfrågor har en strategisk och systematisk inriktning.

Den föreslagna sektorsorganisationen ger olika verksamheter goda förutsättningar för att nå framgång med uppbyggnad av och samverkan kring civil beredskap. I fullmäktiges budget för 2024 har berörda nämnder och bolagsstyrelser fått i uppdrag att delta i detta arbete.

Beredskapsfrågan i förhållande till andra huvudmän

Förvaltningen saknar emellertid en beskrivning av hur beredskapsfrågan ska hanteras i förhållande till den verksamhet som bedrivs av andra huvudmän. Utbildningsförvaltningen ansvarar för den skolverksamhet som bedrivs i kommunal regi. I Stockholms stad bedrivs emellertid en betydande del av skolverksamheten i enskild regi.

Förvaltningen ser ett behov av samordning gentemot enskilda huvudmän i beredskapsfrågan och hur en samordning ska bedrivas avseende beredskapsplanering mellan kommunen och enskilda huvudmän. Konsekvensen av en utebliven samordning kan bli stor. Ansvaret för skolverksamheten vilar i grunden på kommunen i det fallet en enskild huvudman inte skulle klara av att bedriva fortsatt utbildning i ett krisläge eller höjd beredskap.

Skolverket har i en hemställan till regeringen (dnr. 2022:2602) föreslagit att en statlig utredning bör få i uppdrag att ta se över enskilda huvudmäns ansvar vid en höjd beredskap. Då Stockholms stad tillhör den kommun med flest antal och en stor andel enskilda huvudmän bör samordningsfrågan gentemot andra huvudmän prioriteras i beredskapsarbetet. Det bör också noteras att utbildningsförvaltningen inte har rådighet själva över de enskilda huvudmännen utan ansvarar som tidigare beskrivits för den kommunala skolverksamheten. Frågan om samordning vid höjd beredskap med enskilda huvudmän bör därför lyftas i ett strategiskt sammanhang, utifrån stadens samlade ansvar och organisation vid höjd beredskap.

Sammantaget är det förvaltningens uppfattning att det reviderade säkerhetsprogrammet anger en bra grundstruktur för hur säkerhetsarbetet ska bedrivas i Stockholms stad i egenskap av huvudman och som organisation. Programmet överblickar hela det säkerhetsrelaterade området och är pedagogiskt i sin beskrivning av det arbetet som ska bedrivas.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys
Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för barns rättigheter eller jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden ska ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Ulrika Klemets
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Stockholms stads säkerhetsprogram

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Joachim Håkansson, Tillförordnad utbildningsdirektör	2024-02-14